

Oblastní galerie v Liberci

MUZEUM EVROPSKÉHO UMĚNÍ

Strategie akviziční činnosti Oblastní galerie v Liberci do roku 2020

Liberec 2012

Obsah

Úvod.....	3
Analýza sbírkového fondu.....	3
Strategie akvizic.....	6
Zdroje a metody nákupu.....	8
Odpovědnost a zhodnocení.....	8
Závěr a příloha.....	11

Úvod

Strategie akviziční činnosti Oblastní galerie v Liberci, příspěvkové organizace (dále jen „strategie akvizic“) představuje dokument, který upravuje oblast akvizic na základě zjednodušené analýzy fondu, znalosti dalších srovnatelných muzeí umění – galerií v ČR a vzhledem k reálným možnostem Oblastní galerie v Liberci, příspěvkové organizace (dále jen „OGL“). Časově, druhově a stylově určí oblasti výtvarného umění, které budou předmětem sběratelského zájmu OGL. Při zpracování strategie akvizic jsme vycházeli ze základních závazných dokumentů, jejichž seznam je uveden níže, a metodických pokynů upravujících oblast akvizic sbírkotvorných institucí obdobného charakteru.

Strategie akvizic je zpracována na období sedmi let, tedy do roku 2020. Úprava dokumentu a jeho aktualizace je přípustná ve výjimečných případech; především dojde-li k zásadním uměleckým, společenským, finančním aj. změnám, které nebylo možné v době zpracování dokumentu (rok 2011) předpokládat.

Strategie akvizic OGL má vzhledem k akviziční činnosti OGL zásadní význam; strategie akvizic vymezuje oblasti sběratelského zájmu OGL. Pro zřizovatele OGL tento dokument představuje jistotu budoucího rozšiřování sbírky, která je v jeho vlastnictví. Naplnění strategie akvizic je v zájmu vlastníka sbírky (Libereckého kraje), ale tento dokument v žádném případě nezakládá žádné nové závazné (finanční) závazky zřizovatele nad úroveň stávajících.

Sbírkotvorná činnost nesmí mít charakter nákupu uměleckých děl na základě náhodné nabídky. Aby se jednalo o skutečné zhodnocení sbírky je nutné na základě analýzy jednotlivých podsbírek stanovit *záměr* a tomu pak podřídit *výběr* uměleckých děl, která získáme pro vlastníka sbírky.

Závazné dokumenty a metodické pokyny:

Zřizovací listina Oblastní galerie v Liberci, příspěvkové organizace

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Vyhláška č. 275/2000 Sb.

Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR (dále jen „MK ČR“) č. 14639/2000 (stanovuje metodické zásady pro sbírkotvornou činnost muzeí)

Metodický pokyn MK ČR č. 53/2001 (stanovuje podmínky zápisu sbírky a podsbírky do Centrální evidence sbírek)

Metodický pokyn MK ČR č. 5762/2005

Analýza sbírkového fondu

OGL byla založena v roce 1953. Zřizovatelem OGL byly postupně krajský a okresní národní výbor, ministerstvo kultury a Liberecký kraj. OGL je jediným sbírkotvorným muzeem umění v Libereckém kraji a jediné muzeum umění zřizované Libereckým krajem. Geograficky nejbližší obdobné instituce se nacházejí v Praze, Hradci Králové, Litoměřicích, v zahraničí ve Zhořelci, Drážďanech, Jelení Hoře; geografické vymezení je důležité, ale nikoli limitující také pro další směřování sbírkové činnosti.

Sbírky, které OGL spravuje, jsou ve vlastnictví Libereckého kraje. Původ sbírky lze spatřovat ve sbírkové činnosti Heinricha Liebiega (francouzské, německé a rakouské malířství 19. století) a Severočeského muzea (převážně místní umělci). Významnou úlohu v rozšiřování sbírkového fondu

znamena rovněž akviziční činnost města Liberec během první poloviny 20. století. Poválečná činnost OGL znamenala obohacení sbírky především o díla českých výtvarných umělců a konvolut nizozemského malířství 19. století.

Sbírkový fond OGL patří v rámci České republiky mezi pět největších sbírek umění a bezpochyby patří mezi nejkvalitnější. Významným aspektem sbírkového fondu je jeho evropská orientace, a to jak v podsbírce grafiky, tak v podsbírce obrazy. V tomto směru patří sbírka OGL mezi nejvýznamnější v České republice. Především díky grafikám sbírka OGL zahrnuje umělecká díla prezentující pět století evropského výtvarného umění.

Počet evidenčních čísel odpovídá stavu k 31. 12. 2011.

Podsbírka „Grafiky“

Počet ev. čísel: 15789

Archiválie: Ne

Kult. Památky: Ne

Území: Čechy, severní Čechy, Německo, Nizozemí, Itálie, Francie

Období: Převažují grafické listy vytvořené v 19. a 20. století. Nejstarší grafické listy ve sbírce pocházejí z počátku 16. století (Albrecht Dürer), dále sbírka obsahuje větší kolekci nizozemských grafik z 16. - 18. století, grafické listy francouzské a italské provenience z 18. století. Grafická sbírka vznikala postupně rozšiřováním původní muzejní sbírky. Obohacením byl odkaz grafické sbírky jabloneckého lékaře A. Randy v r. 1918. Část sbírky pochází z konfiskátů po roce 1945 a dále pak byla sbírka systematicky doplňována hlavně o grafiky českých autorů 20. a 21. století.

Předměty: Grafické listy vytvořené různými grafickými technikami na papíře.

Podsbírka „Kresby“

Počet ev. čísel: 3076

Archiválie: Ne

Kult. Památky: Ne

Území: Čechy, severní Čechy, Německo, Rakousko

Období: Kresby vznikly převážně v 19. a 20. století, ale ve sbírce jsou i kresby starší. Samostatná sbírka kreseb byla v roce 1983 vyčleněna z původní galerijní sbírky grafik a kreseb. Jsou v ní zastoupeny kresby, jež byly již v kolekci výtvarného oddělení Nordböhmisches Gewerbemuseum v Liberci a které byly převedeny po druhé světové válce do galerie, dále kresby ze zrušeného muzea Josefa Führicha v Chrastavě a kresby získané systematickou akviziční činností galerie.

Předměty: Kresby tužkou, tuší nebo inkoustem, akvarely a kvaše převážně na papíře, ale i na lepence a kartonu.

Podsbírka „Obrazy“

Počet ev. čísel: 1837

Archiválie: Ne

Kult. Památky: Ano

Území: Čechy, severní Čechy, Německo, Rakousko, Nizozemí, Francie

Období: Převažují obrazy z 19. a 20. století, ve sbírce jsou však též díla z 16.-18. století holandské, flámské, německé i české provenience. Základ sbírky obrazů tvoří dar Heinricha Liebiega, který v roce 1904 odkázal městu svou sbírku německého, rakouského a francouzského malířství 19. století. Tato kolekce až na malé výjimky (odpisy a nákup dalších obrazů) zůstala v původním rozsahu. K obrazovému souboru německých autorů z Čech (Josef Führich, Jan Philip Leubner, Gabriel Max) z původní muzejní sbírky byly postupně získávány další obrazy. Z peněz Liebiegovy nadace byla v roce 1927 zakoupena sbírka pražského sběratele MUDr. Ferdinanda Blocha, která vyšla z české kabinetní malby 18. století (Jan Vojtěch Angermayer, Kašpar Jan Hirschely), a ve století 19. a 20. se soustředila především na díla německých a židovských malířů pocházejících z Čech (Wilhelm Riedel, Franz Rumpler, August Brömse, Alfred Justitz, Max Kopf a další).

K soustavnému shromažďování souboru českého malířství došlo až po osamostatnění galerie v roce 1945, kdy se začala vytvářet hlavně reprezentativní sbírka českého malířství 20. století, částečně však i kolekce českého malířství 19. století. Do počátku 60. let 20. století se datuje založení sbírky nizozemského malířství 16.-18. století, jejíž doplňování pokračuje v závislosti na nabídce a na finančních možnostech galerie, například v roce 1999 byl zakoupen obraz prohlášený MK ČR dne 16.11.1998 č. j. 1319/98 za kulturní památku (neznámý autor 17. stol, Alegorie pozdvižení člověka, inv. č. O 2244).

Předměty: Obrazy malované různými technikami na plátno, dřevo, plech, lepenku, sololit.

Podsbírka „Plastiky“

Počet ev. čísel: 317

Archiválie: Ne

Kult. Památky: Ne

Území: Čechy, Německo

Období: V početně nejmenší sbírce OGL převažují plastiky z 20. století včetně medailí, ale jsou v ní zastoupeny i sochy z 15.-19. století. Kolekce vznikala postupně od 60. let 20. století.

Předměty: Sochy, plastiky a objekty ze dřeva, různých kovů (převážně bronz, ale též železo, cín, měď), kamene (pískovec, mramor, opuka), sádry, pálené hlíny i moderních materiálů.

Podsbírka „Sbírkové předměty“

Počet ev. čísel: 71 (vyřazeno: 0)

Archiválie: Ne

Kult. Památky: Ne

Území: Čechy, střední a severní Čechy.

Období: Sbírkové předměty pocházejí převážně z konce 18. a z 19. století. Historický nábytek, lustry a orientální koberce dotvářejí stálé expozice a celkovou atmosféru galerie. Kolekce vznikala

postupně od roku 1945, kdy byla galerie umístěna v samostatné novorenesanční vile v centru města. Převážná část nábytku a lustrů byla postupně nakoupena v obchodě se starožitnostmi v Liberci.

Předměty: Nábytek, koberce, lustry, vázy (dvě velké párové vázy typu famille verte a další).

Strategie akvizic

Na základě provedené analýzy v předchozí kapitole byla stanovena strategie akvizic uměleckých děl do sbírek OGL, která vymezení geografické a časové zaměření další akviziční činnosti. Zaměření bere na vědomí situaci na trhu s uměleckými předměty, ale rovněž kriticky reflektuje možnosti OGL, jako správce sbírky, a jejího zřizovatele. Umělecká díla autorů, kteří působili ve druhé polovině 20. století a jejichž tvorba je uměleckou kritikou kladně hodnocena, patří mezi nejžádanější a také nejdražší na trhu s uměleckými díly. Tento trend bude s největší pravděpodobností nadále pokračovat. V současnosti OGL nemá finanční možnosti získat tato umělecká díla do sbírky zřizovatele, a to přestože by to bylo v zájmu dalšího zhodnocení sbírky. Finančně nákladné akvizice z tohoto období budou realizovány jen ve výjimečných případech. Předpokladem pro realizaci těchto nákupů je získání dalšího mimořádného zdroje financování (ministerstvo kultury, Liberecký kraj, Statutární město Liberec, soukromý mecenáš apod.). Hlavní strategií nákupu je průběžné doplňování stávajícího sbírkového fondu ve čtyřech hlavních oblastech: region, německo-české výtvarné umění, současné umění, nákupy z výstav.

Strategie akvizic je platná pro všechny podsbírkou, kromě podsbírkou sbírkových předmětů.

OGL jako sbírkotvorná instituce zřizovaná Libereckým krajem, jako instituce působící v Liberci si uvědomuje závazky vůči zdejšímu regionu. Za jednu ze základních akvizičních činností považujeme akvizice **regionálních umělců ve smyslu geografickém**, tedy umělců pocházejících, působících (dlouhodobě i přechodně) v Liberci, Libereckém kraji a v přilehlém okolí vymezeném hranicemi zájmu, za které považujeme především území širšího Libereckého kraje a jeho okolí (sídla nejbližších obdobných institucí – Litoměřice, Hradec Králové, Praha). Tuto oblast zájmu považujeme za stěžejní a chceme se jí dále věnovat, protože nám umožní vymezit se vůči akviziční činnosti dalších srovnatelných institucí v ČR.

Pro další akviziční činnost OGL považujeme za zásadní rovněž historii Liberce a celé České republiky. Umělecká tvorba německy mluvících obyvatel českých zemí byla v období po druhé světové dlouhodobě přehlížena a nebyla sledována. Obrat nastal v 90. letech 20. století. OGL spravuje ve sbírce relativně obsáhlý fond **německy mluvících umělců z Čech, Moravy a Slezska**. Tento soubor patří mezi nejhodnotnější v ČR a OGL by jej měla dále rozšiřovat a získávat do sbírky. Tento postup může sbírce spravované OGL zaručit exkluzivitu mezi ostatními sbírkotvornými galeriemi (muzei umění) v České republice.

Galerie se nesoustředí v tomto případě výhradně na vymezený region. Vypadli by tak totiž významní představitelé z řad profesorů (August Brömse...), ale i významní pražští představitelé. Nabízená díla jsou nakupována od soukromých sběratelů, ze soukromí nebo aukčních domů.

Přednost by měla dostat především kvalitní malba z důvodu dlouhodobé prezentace (hendikep prací na papíře). Z autorů, kteří by měli být doplněni do sbírky patří Heinrich Hönich, Richard Fleissner, Alfred Kunft, Wenzel Franz Jäger (všichni mají úzký vztah k regionu), Fritz Kausek, Anton Bruder, Charlota a Richard Schrötter, Paul Gebauer, Walter Bondy, Walter Klemm, Karl Krattner, Franz Thiele a další.

Mezi stálý akviziční zájem OGL patří **umělci, kteří vystavují v OGL**. OGL se v rámci výstavní činnosti zaměřuje na umělce, jejichž tvorba je výtvarnou kritikou kladně hodnocena, přijímána a byla např. oceněna v rámci výtvarných soutěží v České republice nebo v zahraničí. OGL svou výstavní činnost soustřeďuje rovněž **na současné umělce** dlouhodobě nebo krátkodobě působící v Liberci a okolí nebo umělce, kteří se v Liberci a okolí narodili.

Kolekce českého výtvarného umění bude dále rozšiřována především o současné, žijící autory, o autory se vztahem k libereckému regionu a německy hovořící autory z Čech, Moravy a Slezska.

V souladu s obecnými principy se nákupní strategie zaměří na doplňování uměleckých děl, jejichž autoři jsou spojeni s regionem Liberecka. Přibližně ve stejné míře budou získávána umělecká díla současných žijících autorů, nejlépe těch, kteří v Oblastní galerii vystavovali. Zvláštní důraz bude kladen na nákupy uměleckých děl německy mluvících autorů, kteří žili na území dnešní České republiky v první polovině 20. století.

Nákup uměleckých děl významných nežijících autorů je vzhledem k jejich prodejním cenám mimo reálné možnosti galerie. Taková umělecká díla nebudou aktivně vyhledávána, nabídky však nebudou odmítány.

Obdobný postup bude uplatněn při nákupech rakouské, německé, nizozemské a francouzské provenience. Ani tato díla nebudou aktivně vyhledávána, jejich případná nabídka ale musí být zvážena. Případná koupě bude pravděpodobně možná jen za mimořádné finanční spoluúčasti zřizovatele nebo Ministerstva kultury ČR.

Vzhledem k využitelnosti sbírkového fondu pro stálou expozici a pro uchování kulturních a uměleckých hodnot do budoucnosti se OGL nebude vyhýbat nákupu finančně nákladných děl.

Podsbírka „Sbírkové předměty“

Tato podsbírka byla budována se záměrem využít ji v expozicích tzv. Liebiegova paláce. Ve stálé expozici se nakonec uplatnily pouze lustry a několik málo předmětů zapůjčených ze Severočeského muzea v Liberci. Jednotlivé sbírkové předměty jsou dnes využívány jako běžné vybavení kanceláří a slouží svému původnímu účelu. Tento způsob využití bohužel vede k postupnému opotřebení, drobnému poničení a svým způsobem zvyšuje nároky na restaurování jednotlivých sbírkových předmětů.

Oblastní galerie v Liberci se nadále nebude snažit o rozšiřování této podsbírky. Opačné rozhodnutí by vedlo k odčerpávání finančních prostředků na nákup a restaurování uměleckých děl a zvyšování nákladů na deponování; sbírka nadto svým charakterem neodpovídá zcela charakteru Oblastní galerie v Liberci jako muzea výtvarného umění. Idea doplnění expozic předměty uměleckého řemesla, nábytkem apod. je nicméně správná, ale může být naplněna formou zápůjčky.

Jako nejvhodnější řešení stávajícího stavu se jeví dohoda s jinou sbírkotvornou institucí o převodu podsbírky. Nejvýhodnější je převod na instituci, kterou rovněž zřizuje Liberecký kraj, např. Severočeské muzeum v Liberci.

Nové podsbírky

S ohledem na stávající možnosti personální i technické není vhodné začít budovat jakoukoli novou podsbírku se zaměřením na fotografii, nová média, architekturu či dokumentaci. Tato situace může být po uplynutí předsevzaté platnosti tohoto dokumentu přehodnocena.

Kurátor sbírkových fondů

Kurátoři sbírkových fondů OGL jsou bezprostředními tvůrci a správci podsbírek, podílejí se aktivně na strategii sbírkotvorné činnosti.

Zajišťují podklady pro jednání nákupní komise.

Předkládají návrhy na získávání nových přírůstků, na výměnu sbírkových předmětů a na vyřazování předmětů ze sbírkové evidence ve smyslu zřizovací listiny (statutu) galerie a na základě strategie sbírkotvorné činnosti, v případě vyřazování ve smyslu zákona č. 122/2000 Sb.

Nedílnou součástí této činnosti je shromažďování a vytváření průvodní dokumentace ke sbírkovým předmětům spolu a správa studijního materiálu.

Sbírka je rozšiřována na základě:

- a) detailní znalosti vývoje sbírky („podsbírkou“) a znalosti sbírkotvorných záměrů kurátorů, kteří sbírku spravovali před ním, k nimž přihlíží
- b) znalosti obdobných sbírek muzejní povahy jiných muzeí umění či sběratelů
- c) znalosti prostředí (území) z něž jsou pro sbírku („podsbírkou“) získávány přírůstky
- d) znalosti aktuální situace na trhu s potenciálními sbírkovými předměty včetně základní orientace v tržních cenách na domácím i zahraničním trhu,
- e) znalosti zásad muzejní selekce a muzejní tezaurace
- f) znalosti zásad ukládání, uchovávání a prezentace sbírkových předmětů
- g) znalosti zásad ochrany sbírkových předmětů před nepříznivými vlivy prostředí (provádí výběr sbírkových předmětů určených k preparaci, reprepaci, konzervování či restaurování) a zásad ochrany sbírek a objektů před krádežemi, vloupáními a živelnými událostmi

Poradní sbor – nákupní komise

Je poradním orgánem ředitele galerie. Ředitel jmenuje a odvolává jeho členy.

Poradní sbor

- a) vydává svá stanoviska formou doporučení, za konečné rozhodnutí ve věci je zodpovědný výhradně ředitel OGL.
- b) se vyjadřuje ke strategii sbírkotvorné činnosti galerie a k jejím změnám, k nabývání nových přírůstků do sbírek („podsbírek“), k vyřazování předmětů ze sbírkové evidence a k dalším otázkám týkajícím se správy a uchovávání sbírek.
- c) se schází zpravidla jednou za rok, ve výjimečných případech může být svolána mimořádná nákupní komise, nebo v opačném případě nemusí být svolána
- d) posuzuje soulad akvizic s předmětem hlavní činnosti galerie a se strategií sbírkotvorné činnosti, význam předmětů pro vypovídací schopnost sbírky a ekonomické aspekty nabídky (posuzuje cenu ve srovnání s cenami obvyklými na tuzemském trhu se stejnými nebo obdobnými předměty, případně i na trzích v zahraničí)
- e) se vyjadřuje k *úplatnému nabývání nových přírůstků po jejich nabytí*, došlo-li k nabytí předmětu z rozhodnutí ředitele galerie tzv. per rollam, přičemž posuzuje soulad akvizice se strategií sbírkotvorné činnosti a cenu, za níž byl nový přírůstek zakoupen

f) se vyjadřuje k vyřazování předmětů ze sbírkové evidence *před jejich vyřazením*, přičemž se vyjadřuje k důvodům vyřazení a zda jsou v souladu se zákonem; vyjádření poradního sboru je nezbytné pro rozhodnutí ředitele galerie a je vždy vyžadováno jako příloha žádosti o zrušení evidenčního čísla vyřazovaného sbírkového předmětu z CES.

g) se vyjadřuje k jiným problémům souvisejícím s tvorbou, správou, uchováváním, ochranou či prezentací sbírky („podsbírký“) nebo jednotlivých sbírkových předmětů na žádost ředitele galerie, vedoucího zaměstnance sbírkového organizačního útvaru nebo kurátora sbírky („podsbírký“)

h) svá stanoviska vydává *písemně, formou protokolu, s podpisy všech přítomných členů* Protokoly se v galerii *trvale uchovávají jako součást průvodní dokumentace sbírky*.

i) Pro svá doporučení si může vyžádat posudek nezávislého odborníka nebo posudek preparátora, konzervátora či restaurátora.

j) Stanoviska jsou podkladem pro rozhodování ředitele a dalších vedoucích zaměstnanců.

k) Stanoviska poradního sboru, včetně vyjádření k ceně nabízeného předmětu, jsou nezbytnou *přílohou žádosti o účelovou finanční dotaci ze státního rozpočtu na nákup předmětu*.

Ekonom

Sleduje finanční limity pro nákup děl v daném roce, zodpovídá za proplacení děl na základě uzavřených smluv

Správce depozitáře

Správce depozitáře se jednání zúčastňuje z pozice faktického správce děl v depozitáři, upozorňuje na možné kolize a problémy při uložení děl zamýšlených k nákupu a rozhoduje o jejich následném umístění na konkrétní místo v depozitáři.

Ředitel galerie

Má obecnou odpovědnost za naplňování účelu a předmětu hlavní činnosti galerie uvedených ve zřizovací listině (statutu) galerie, tedy i za sbírkotvornou činnost.

V souvislosti se sbírkotvornou koncepcí OGL především

a) příslušným řídicím aktem ustaví poradní sbor pro sbírkotvornou činnost, vydá jeho stanovy a jmenuje a odvolává jeho členy,

b) s konečnou platností rozhoduje o *úplatném nabytí předmětu do sbírky („podsbírký“)*,

c) ve výjimečných případech, především tehdy hrozí-li nebezpečí z prodlení a z časových důvodů nelze předložit návrh na úplatné získání věci do sbírky k projednání poradnímu sboru pro sbírkotvornou činnost, může o jejím nabytí rozhodnout tzv. *per rollam*, tj. bez projednání v poradním sboru,

d) s konečnou platností rozhoduje o vyřazení předmětu ze sbírkové evidence, tato pravomoc je nepřenositelná, s výjimkou opatření v rámci přenosu řídicích pravomocí na jmenovaného „statutárního“ zástupce v době dlouhodobé nepřítomnosti ředitele na pracovišti.

Každý rok bude vypracována zpráva o akviziční činnosti, která bude součástí Zprávy o činnosti OGL.

Závěr a příloha

Dokument byl zpracován v únoru 2012 kolektivem odborných pracovníků OGL. Následně byla strategie akvizic předložena expertům – členům Nákupní komise, kteří dlouhodobě sledovali akviziční činnost OGL.

S dokumentem byl seznámen zřizovatel OGL a vlastník sbírek – Liberecký kraj (viz příloha).